

în istoria omenirii egalitatea între oameni. O altă minte însă, mult mai elevată, a corectat: „Egalitate himerică, domnule și numai între seniori, tot domnule!”

— Ești un pragmatic! — l-a pus cu autoritate la punct un spectator în vîrstă de trei luni și jumătate. Își lăsase căruciorul-landou, la garderobă, odată cu bunica.

Mi-am dat imediat seama că tînărul venise pe lume cu „bagajul gata pregătit” — cum spune Anatole France. Sau cum spun alții: există oameni care se nasc culți,

— Să stăm de vorbă la o masă rotundă, m-am adresat eu cu totul la întîmplare, dar prin sondaj selectiv, unui grup de spectatori și spectatoare, în pauza dintre un act și altul, în foyer-ul unui teatru.

— Dar de ce trebuie, neapărat, să fie masa rotundă? am auzit un glas ridicat agresiv peste capetele tuturor, tîntînd precis, ca țeva unui pistol, spre timpla mea stîngă. Cel care mi se adresase s-a recomandat de îndată, omîtînd să-și spună numele — ca fiind discipolul direct al filozofului, istoricului și criticului Taine, pretinzînd că a asistat chiar la funeraliile acestuia, în 1893. A mai ținut să ne informeze că, de la Taine, a învățat că totul trebuie explicat în materie de fenomen artistic, așa cum poate fi explicat orice fenomen al naturii, un torent, de exemplu. M-am străduit să-i explic, la rîndul meu — cu penibile rezultate — că expresia „masă rotundă” datează cam din secolul al treisprezecelea, legată de acele „Romane ale Mesei Rotunde”, în care se povestește viața sau un episod din viața seniorilor himerici reușiți, la curtea regelui Arthur de Bretania, și care în semn de perfectă egalitate între ei, se așezau în jurul unei mese rotunde — fără cap, și fără coadă — deci!

Cineva tot din foyer-ul teatrului a tras fără sovăire concluzia, se pare, eronată! — că Masa Rotundă a instalat pentru prima oară

În antract

de
Sidonia
Drăgușanu

cu o ereditate spirituală — nu discutăm dacă este de ordin ezoteric, sau nu.

Apt pentru gîndire abstractă, tînărul s-a așezat pe o canapea în fața căreia nu se găsea nici un fel de masă, de nici o formă.

— Ce părere aveți — l-am întrebat eu — despre literatură dramatică, în general și despre cea originală, în special.

— N-am păreri. Am numai convingeri! Și refuz dialogul. Ca și Adamov pretind că nimeni nu aude pe nimeni. Am coșmaruri ca și Adamov, deci mă consider înrudit cu el. Totodată cu Jean Gênet, cu Samuel Beckett și cu alții.

— Sint autorii dv. de teatru, preferați?

— Da și nu!

— Dar Shakespeare?

— Depășit!

— Caragiale?

— N-ar fi existat, dacă n-ar fi citit — din timp — Cîntăreața cheală. A continuat de îndată: Am scris primul meu eseu despre teatru, cînd număram numai paisprezece zile de la venirea mea pe lume, sau în lume — cum preferați! Cu-noști piesa de teatru a lui Roger Vitrac: Victor ou les enfants au pouvoir?

— Da și nu, am răspuns eu, de data asta. Vorbiți-mi despre ea!

— Am citit doar titlul. Îmi ajunge! Este sigur o piesă excelentă.

— Sînteți și dv. autor dramatic? s-a încumetat să-l întrebe o doamnă nu tocmai în vîrstă — dar destul.

— Aș putea fi. Nimic mai simplu. Totul s-a scris și totul se re-scrie. Mai bine sau mai prost.

— Piese romantice vă plac? am continuat eu sondajul.

— Romantismul exaltă sentimentele, efuziunile prolixă, a răspuns o fetiță blondă, căci blondă era.

— Vă plac poate operele clasice?

— Nici! Opera clasică este alcătuită din idei clare. Ea se străduiește să readucă sentimentele la forme lucide și logic înlănțuite, care se supun rațiunii. Opera clasică își propune să ne învețe o disciplină, în ordine morală.

— Și de ce totul trebuie să fie clar? (cel în scutece întreba). Oare forțele obscure, conștiente, sau subconștiente, ale căror impulsuri sînt tot atît de confuze pe cît de puternice, nu sînt

vrednice de a fi cercetate și exprimate în artă? Chiar dacă scapă analizei rațiunii?

— Spiritul contemporan...

— Dumeata ce profesie ai — am întrerupt-o eu pe blonda copilă, căci blondă era.

— Sînt în anul doi la filozofie. Voi fi sigur cronicar dramatic. Și te încredințez de pe acum, voi ști să mă fac temută și cerută. Rețeta este infailibilă, desființezi totul. Dar, dacă dumeata (în ochii mei se uita) ai fi autor dramatic, ce fel de piese ai scrie?

— Aceleași pe care nu le-am scris încă!

— Le-am citit! Și tot ea: Dacă ai fi autor dramatic, ai ține cont de opinia criticii de specialitate?

Mi-a sărit în ajutor un apărător al clasicismului, nedepărat.

— Cînd arta nu va mai îngădui celor nedotați cu instinct critic și cu cultură critică să scrie despre operele de artă, artiștii, fără îndoială, vor acorda oare-

care interes intelectual, criticii.

— A spus-o Oscar Wilde — am intervenit eu din onestitate.

Deci este valabil numai pentru timpul și țara în care a trăit el.

— Dacă ați fi director de teatru, ce repertoriu ați alcătui? Am aruncat întrebarea ca pe o minge. S-o prindă cine vrea.

— Aș milita neobosit, neostoit, pentru promovarea literaturii originale.

— Și eu, la fel!

— Așîderea, jur.

— Jur, așîderea, la fel și eu!

Frumoasele cuvinte pe care nu le-am mai auzit niciodată pînă atunci, nu m-au împiedicat să răspund: Opriți-vă, nesăbuitele voastre elanuri! Nu vă legați la cap fără să vă doară. Prea multe riscuri cu piesele de teatru originale. Piesele din repertoriul dramaturgiei universale sînt întotdeauna mult mai combatante, mai demascatoare, citiți ar-

ticolele din program și vă veți convinge. Nu e de loc necesar să vă convingă piesa.

— Scrie și dumeata o piesă — m-a sfătuit cineva, sigur bine intenționat și de la aceeași masă rotundă — și semnează-o de exemplu: Huston, Howard sau Living-room. Sau dacă preferi: Juliette Garçon, sau La Maison.

— O! Autori remarcabili, cu totul remarcabili. Am citit operele lor complete, s-a înflăcărat peste măsură mîcuța blondă, (căci blondă era), studenta filoloagă și cert, viitoare și îngrozitor de temută și cerută, cronicară dramatică.

— Depășiți, depășiți, toți aceștia pe care i-ați numit, draguță domnișoară — a pus punct discuției tinerelul în scutece, care între timp își luase de la garderobă căruciorul landou, în care instalat vertical, se îndrepta prin auto-propulsie spre sală. Începea ultimul act al piesei — al cărei nume îmi scapă. Venisem doar pentru entreacte.

F A B U L Ă

...În anul 1964, Richard Burton inaugura cea mai lungă stagiune newyorkeză a lui Hamlet. Printre cei distribuiți în acest spectacol figura și un tînăr actor interpret al unui gentleman, și, totodată, dublură pentru Laertes. Neștiut de regizor și actori, el a introdus prin contrabandă, în sala de repetiții, un magnetofon cu care a înregistrat momentele cele mai importante ale muncii de elaborare a celebrului spectacol. La data premierei, era în posesia unor benzi a căror ascultare însuma circa 120 de ore și din care a publicat — cu

incuviințările de rigoare — o reducere de 150 de pagini. Interesat să cunoască și să descifreze miraculosul mecanism de compunere a actului artistic, Richard Sterne nu a ezitat să stea ore întregi ghemuit între stîlpii de susținere ai podiumului, manevrînd microfonul, în timpul repetițiilor private ale regizorului cu interpretul principal. Paginile cărții sale aduc acum o mărturie complexă a muncii pasionate și inspirate a celor doi artiști...

Începe o nouă stagiune. Fără a folosi mijloacele lui

Richard Sterne — metoda lui reprezentînd un caz-limită —, nu s-ar cuveni oare ca cineva să se încumete să consemneze, cu mîgală și simț de răspundere, munca de creare a spectacolelor viitoare stagiuni?

Măcar a spectacolelor care se prevăd a fi „evenimente“.

E vorba de a tezauriza procesul de creație, dacă, în teatru, creația propriuzisă — spectacolul, interpretarea — are amarul destin de a se stinge în clipa chiar a aprinderii ei...

D. N.